

Vlastné mená v jazyku a spoločnosti

14. slovenská onomastická konferencia

Banská Bystrica 6.-8. júla 2000

Bratislava – Banská Bystrica
Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV –
Fakulta humanitných vied a Pedagogická fakulta UMB

2000

Recenzent: Prof. PhDr. Pavol Žigo, CSc.

Organizátori 14. slovenskej onomastickej konferencie vyslovujú poďakovanie sponzorom, ktorí materiálovo i finančne pomohli pri organizovaní tohto podujatia.

Sponzormi 14. slovenskej konferencie boli:

Ministerstvo školstva, vedy, mládeže a športu Slovenskej republiky
SAMON, s. r. o., Tatranská Lomnica
Sklotex, a. s., Revúca
Varmet, a. s., Čadca
Nadácia "ZSNP", Žiar nad Hronom
Nestlé Food, s. r. o., Bratislava
SOFTIP, a. s., Banská Bystrica

© Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV v Bratislave a
Fakulta humanitných vied UMB v Banskej Bystrici

SOCIÁLNO-PSYCHOLOGICKÉ ASPEKTY POMENOVANIA

Jaromír Krško (Banská Bystrica)

Prezývkam ako špecifickému druhu pomenovania vo všeobecnosti bola venovaná pomerne veľká pozornosť. Viacerí autori sa venovali štruktúre, motivácii a triedeniu prezývok podľa najrozličnejších kritérií. O prezývkach sme si hovorili na seminároch s prof. Matejčíkom, nevenoval som im však príliš veľa pozornosti, pretože táto oblasť sa mi zdala dostatočne prebádaná. Po nástupe na katedru ma skôr zaujali prezývky dedín na Slovensku. Porovnávaním rôznych druhov prezývok sa postupne začali črtat' spoločné i rozdielne vlastnosti týchto prezývok a vyvstávali mnohé otázky, na ktoré som začal hľadať odpovede.

Doterajšie výskumy onomastikov, ale i sociálnych psychológov a sociológov nepoukázali v dostatočnej miere na sociálno-psychologické aspekty prezývok. Tento pohľad dopĺňa komplex otázok spojených so vznikom a fungovaním prezývok v jazyku a spoločnosti.

Na označenie sekundárneho neúradného pomenovania jednotlivca sa používa termín *prezývka*, ktorý je v Slovníka slovenského jazyka definovaný takto: „prezývka – 1. trvalé, obyčajne posmešné pomenovanie, meno niekoho, dané podľa charakteristických povahových a telesných vlastností, používané popri bežnom mene; 2. nadávka, ktorú je bolestné a urážlivé počúvať“ (Slovník slovenského jazyka, 1963, s. 529-530). V. Patráš definuje prezývku zo sociolingvistického hľadiska ako „lexikálnu jednotku s výraznou motivačno-nominačnou, identifikačno-charakterizačnou a psychosociálno-komunikačnou úlohou“ (Patráš, 1997, s. 98).

V onomastickej terminológii sa na označenie prezývky jednotlivca i kolektívu používa termín *prezývkové vlastné meno*, ktoré je v *Základnej sústave a terminológii slovanskej onomastiky* (Svoboda, 1973) definované ako „doplňkové, neúřední vlastní jméno, které většinou charakterizuje osoby, místa nebo věci a vztahuje se k povolání, vlastnostem, původu atd. nositele jména; může, ale nemusí obsahovat pozitivní nebo negativní hodnocení; Kujebáci – obyvatelé Vysokého Mýta“ (Svoboda, 1973, s. 118). Pre označenie prezývky kolektívu sa vyskytujú aj termíny *skupinové antroponymum* („vlastní jméno skupiny lidí, kteří tvoří jisté společenství“ – Svoboda, 1973, s. 43) a *posmešné vlastné meno* („žertovné, často i silně pejorativní přezdívka osoby, místa nebo věci, Homolkáři – Soběslav“ – Svoboda, 1973, s. 119).

Termín *skupinové antroponymum* je pre potreby presnej charakteristiky prezývky obyvateľov nejakej obce pomerne široký, naopak – posmešné vlastné meno túto problematiku zužuje len do pozície pomenovania s vysokou dávkou expresívnosti.

Na označenie prezývok obyvateľov používal V. Uhlár termíny *obyvateľská prezývka* (Uhlár, 1993) a tvar s postponovaným nezhodným atribútom – *prezývka obyvateľov* (Uhlár, 1995). Aby sme čo najpresnejšie vymedzili rozsah tohto druhu prezývky, budeme používať termín *prezývkové obyvateľské meno* na označenie kolektívu obce a termín *prezývka* na označenie neoficiálneho neúradného pomenovania jednotlivca.

Ak vychádzame zo základnej premisy, že človek je tvor spoločenský, dostávame sa k problematike sociálnej skupiny a sociálnej štruktúry, ktorej súčasťou je každý z nás.

Sociálna skupina patrí medzi základné a najpoužívanejšie sociologické termíny. Je to určitý počet osôb, ktoré sú spojené vzájomným pôsobením uskutočňujúcim sa podľa zaužívaných vzorov a pravidiel. Sociálna skupina sa vyznačuje tromi základnými znakmi: 1. sociálnou interakciou, 2. pocitom príslušnosti ku skupine a stotožňovaním sa s ňou, 3. skupinovou identitou, keď členovia alebo nečlenovia skupiny vnímajú jej ostatných členov práve prostredníctvom skupiny. Ďalšími znakmi sociálnej skupiny sú spoločné ciele, spoločné činnosti, skupinové hodnoty, normy, vzory správania a vnútorná štruktúra.

Skupinová (vnútorná) štruktúra sa vymedzuje ako „sieť vzájomne prepojených, normatívne riadených sociálnych vzťahov v spoločnosti“ (Košta, 1993, s. 46).

Miesto jednotlivca v rámci sociálnej štruktúry je vymedzené jeho statusom a rolou. Status získava jednotlivec po vstupe do skupiny¹, rolu, ako dynamický aspekt statusu, vykonáva, hrá. Rola je súbor určitých povinností, obmedzení, predpísaného správania, ale aj súbor privilégií.² Človek sa od narodenia učí hrať roly, v ktorých sa postupne ocitá – človek sa socializuje. Porušenie noriem rolového správania vedie k sankciám – tie môžu mať rôznu intenzitu – od napomenutia, výsmechu až po právne tresty.

Z kvalitatívneho hľadiska rozoznávame malé a veľké sociálne skupiny. Za malú pokladáme takú skupinu, v ktorej majú jej členovia medzi sebou osobné vzťahy (face – to – face relations). Kvantitatívne tento druh môžeme ohraničiť počtom 30 až 40 členov. Vo veľkých sociálnych skupinách nedochádza

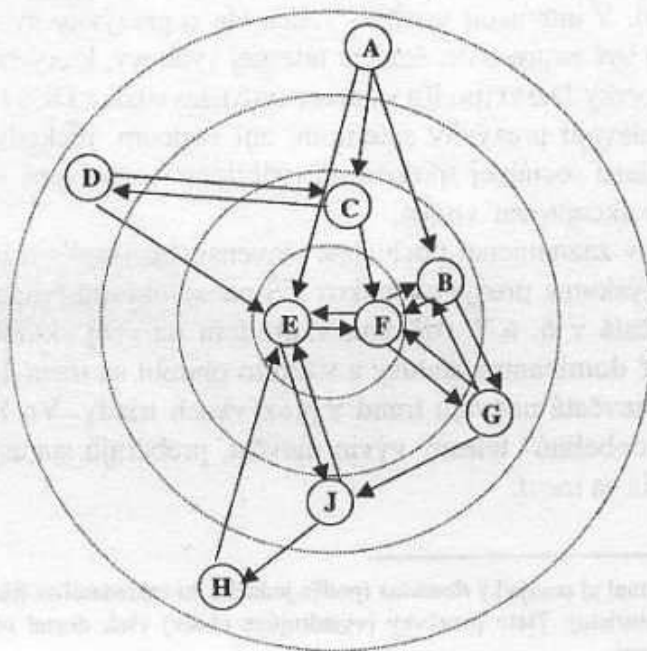
¹ Status získavame napr. absolvovaním školy – určitý stupeň vzdelania nám vymedzí status v povolani – z neho vyplýva ďalší druh statusu – socioekonomický status (mesačný príjem, služobné auto, sekretárka apod.). Iný status má človek v rodine (voči svojim rodičom, iný voči deťom), partii kamarátov.

² Roly sú vymedzené statusom – status dieťaťa mu „predpisuje“ poslúchať rodičov, pomáhať v domácnosti, nepozerať večerné televízne programy a pod. Status riaditeľa podniku mu predpisuje správať sa kultúrne k zákazníkom, chodiť vhodne oblečený, byť diplomatický vo vyjadrovaní...

k osobným vzťahom a prebieha v nich priama aj nepriama (t. j. sprostredkovaná) komunikácia. K veľkým sociálnym skupinám radíme politické strany, armádu, národ a pod.

Z hľadiska tvorby a používania prezývok nás bude zaujímať malá sociálna skupina, za ktorú môžeme považovať napr. školskú triedu, študijnú skupinu na vysokej škole atď. Sociálna štruktúra malej sociálnej skupiny pozostáva z vodcu (vodcov), pomocníkov (satelitov), členov a tzv. outsiderov, ktorý sú v skupine izolovaní a vytlačení na perifériu. Sopóci a Búzik (1997) rozoznávajú inštrumentálneho (formálneho) vodcu, ktorý plní v skupine rolu organizátora na zabezpečenie úloh a cieľov skupiny a expresívneho (neformálneho) vodcu, úlohou ktorého je vytvárať v skupine pohodu a dobré vzťahy medzi členmi. Petrusek (1969) na základe sociometrických meraní identifikuje v skupine tri typy „sociometrického vúdce“: 1. najpopulárnejšiu (najobľúbenejšiu) osobu, 2. sociometrického vodcu, čiže osobu s najvyššou neformálnou autoritou, „ktorá má moc kontrolovať aktivitu skupiny“ (Petrusek, 1969, s. 210), 3. úlohového špecialistu, čiže situačného vodcu.

Na základe sociálnych interakcií (pozitívneho/negatívneho výberu) môžeme zostaviť sociogram, ktorý nám zobrazí jednotlivých členov sociálnej skupiny. V tomto smere sa nám pre zobrazenie prezývok jednotlivcov javí ako najvhodnejší terčový (kruhový) sociogram s uplatnením hierarchie statusov jednotlivých členov. Na ilustráciu ukážeme sociogram deväťčlennej skupiny s 5 pozitívnymi výbermi (podľa Petrusek, 1969, s. 178):

Situácia v skupine je takáto: skupina má 2 vodcov, pričom F predstavuje situačného (formálneho) vodcu; E je najpopulárnejšia osoba (má 5 pozitívnych výberov), čiže je sociometrickým vodcom; B, C sú ich sateliti; G, J sú členmi a A, D, H predstavujú izolovaných členov (outsiderov).

Prezývky v takejto modelovej sociálnej skupine vznikajú v dvoch smeroch – odstredivým smerom ich dávajú osoby so statusom satelitov, v menšom množstve členovia. Prezývky dostávajú členovia a outsideri. Ide o expresívne, hanlivé prezývky, ktoré „majiteľa“ zosmiešňujú a potvrdzujú jeho nižší spoločenský status – *Lepidlo* (bál sa, bol celý „polepený“), *Šunky* (tučný), *Prostitútko* (nosil úzke, obťahnuté tepláky), *Salko* (prítáhovala chlapcov, lepili sa na ňu), *Filozof* (s ironickou intonáciou – veľa rozpráva), *Kuko* (mal veľké oči), *Matelko* (veľké uši), *Azurit* (bol prehnane čistotný) atď. V odstredivom smere nedáva prezývku sociometrický vodca, výnimočne ju môže vytvoriť a udeliť situačný vodca (najčastejšie satelitovi podľa situácie – *Nešťastník* – mal niekoľko nepresných zásahov pri streľbe, *Markíza* – predviedla rozcvičku ako v TV Markíza, *Rudné bohatstvo* – nezvládol písomku z rudného bohatstva).

Dostredivým smerom dávajú prezývky členovia a outsideri. V interakcii člen – vodca ide o prezývky odvodené od krstného mena, priezviska, prípadne od druhu športu, v ktorom dosahuje vodca úspechy. Tieto prezývky sú viac neutrálne (informatívne), prípadne sú pozitívne emocionálne (vyjadrujú obdiv) – Miroslav Šarkan > *Šacho* (šach – titul panovníka v Perzii, táto motivácia však nebola dominantná), Peter Mandzák > *Peco* (od Peťo), *Jordan* (hral basketbal, prirovnali ho k M. Jordanovi). V interakcii satelit – vodca ide o prezývky vyjadrujúce obdiv, čiastočne môžu byť expresívne: študent telesnej výchovy, ktorý sa venoval kulturistike mal prezývku *Desto* (podľa vysokozdvížneho vozíka DESTA), *Kulťo*³.

Outsideri nedávajú prezývky satelitom, ani vodcom, niekedy sa môžu ujať prezývky pre člena sociálnej spoločnosti (väčšinou motivované situáciou), musí ich však najprv akceptovať vodca.

Zaujímavý jav zaznamenal poslucháč slovenského jazyka a literatúry Radvan Tričš pri výskume prezývok žiakov ZŠ na seminárnu prácu z onomastiky. Zistil, že dievčatá v 6. a 7. ročníku, vzhľadom na svoj skorší telesný vývoj dokážu obsadiť dominantné statusy a v tomto období sa mení štruktúra sociálnej skupiny. Dievčatá udávajú trend v prezývkach triedy. Vo 8. a 9. ročníku, kedy chlapci „dobehnú“ telesný vývin dievčat, preberajú statusy vodcov a satelitov a situácia sa mení.

³ Tento študent mal aj prezývku *Romulus* (podľa jedného zo zakladateľov Ríma), *Haney* (podľa svetoznámeho kulturistu). Tieto prezývky (vyjadrujúce obdiv) však dostal od členov sociálnej skupiny, nie satelitov.

V opozícii prezývka jednotlivca – prezývka skupiny obyvateľov sa nám začínajú črtiť základné charakterizačné znaky prezývkového obyvateľského mena. Prezývkové obyvateľské meno zovšeobecňuje a generalizuje určité špecifické príznaky jednotlivca (jednotlivcov) na všetkých príslušníkov obce bez rozlišovania, či všetci členovia tohto spoločenstva sú nositeľmi príznaku. Naproti tomu prezývka jednotlivca je vyjadrením príznakov, ktoré sú charakteristické pre pomenovaného jednotlivca. Spoločnou črtou oboch prezývok je ich relatívna uzavretosť v mikrosociete používateľov (hovoríme o akčnom rádiu propria – Krško, 1999).

Ďalšou charakteristikou prezývkového obyvateľského mena je, že tvorí onymický atribút k existujúcemu (a štandardizovanému) ojkonymu. R. Šrámek v tejto súvislosti dokonca tvrdí, že „přezdívky nejsou jménem v pravém slova smyslu... Zásadní rozdíl mezi nimi a jmény je ještě tento: zatímco jméno je spřahováno a trvale vázáno na jistý objekt, přezdívky obcí se týkají nikoli jen objektu, ale i lidí v něm nebo na něm bydlících.“ (Šrámek, 1977, s. 34).⁴ Lexikálny význam ojkonyma je totiž pre jeho obyvateľov a obyvateľov susedných obcí irelevantný, pri pokusoch o etymológiu dochádza často k nepresnej – takzvanej ľudovej etymológii. Naopak, prezývkové obyvateľské meno nemôže bez svojho výkladu existovať. Nejde však o výklad etymológie pomenovania, ale o výklad jeho motivácie. Vzťah medzi ojkonymom a prezývkovým vlastným menom je komplementárny, ale zároveň jednostranný – ojkonymum môže existovať bez prezývkového obyvateľského mena, ale prezývkové obyvateľské meno nemôže existovať bez ojkonyma, pretože by vlastne nebolo čo sekundárne pomenovať.

Motivácia prezývkového obyvateľského mena musí byť známa. Pri expresívnych prezývkových obyvateľských menách je motivácia – „motivačný príbeh“ známy, prípadne sa aktualizuje. Môže tu dochádzať k posunu v interpretácii príbehu, ale pointa vyplýva zo sémantického významu prezývkového obyvateľského mena. Napr. obyvateľov Krásna nad Kysucou prezývajú *Vrabčiar*, „*Lebo sa im vrabec na veži obesel, a keď sú hodí, vravia, že to tam vrapoch oslavujú.*“ Iný informátor uviedol motiváciu, že tam chytali vrabce.

K posunu v interpretácii „motivačného príbehu“ však dochádza u menej expresívnych a starších prezývkových obyvateľských mien. Možno vysloviť názor, že originalita (resp. pôvodnosť) „motivačného príbehu“ je priamoúmerne závislá od expresivity a doby vzniku prezývkového obyvateľského mena (čím menej času uplynie od „motivačného príbehu“, tým je príbeh pôvodnejší).

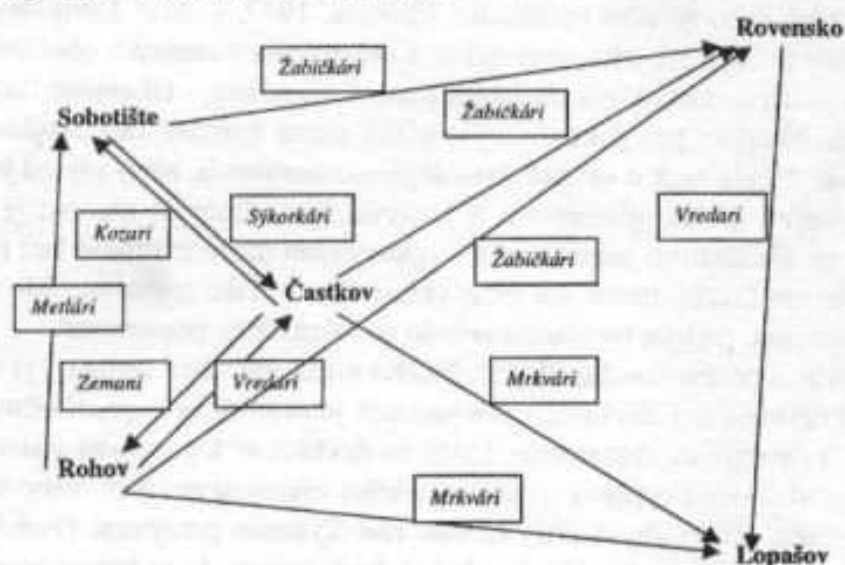
Rôzny stupeň expresivity prezývkových obyvateľských mien vyvoláva odzvy susedných prezývaných obcí – od podpichovania až k nevraživosti a vzá-

⁴ Môžeme vysloviť názor, že prezývkové vlastné meno má dvojitú väzbu – s pomenovaným objektom a s jeho obyvateľmi.

jomným konfliktom. Obce a ich obyvatelia sú súčasťou veľkých sociálnych skupín (na úrovni regiónov). Tak isto ako jednotlivci, vstupujú aj ony do vzájomných interakcií. Intenzita týchto vzťahov je vyššia v dedinách ako v mestách.⁵

Sociálnu skupinu, ktorej prvky tvoria prezývané obce, môžeme taktiež vyjadriť sociogramom. Na rozdiel od ľudí, však obce nevstupujú do vzájomných vzťahov na základe statusov a rol. Vzájomné vzťahy (z nášho pohľadu) vytvára expresivita a emocionalita prezývkových obyvateľských mien. Preto nemôžeme uplatniť kruhový hierarchický sociogram. Vhodný je neusporiadaný typ⁶, najmä jeho špecifická forma, tzv. *topologický záznam* (Petrušek, 1969, s. 173-174), ktorého usporiadanie prvkov môže byť zhodné s rozmiestnením dedín v priestore. V tomto duchu inštruujeme študentov pri výskume prezývkových obyvateľských mien, ktorých výsledkami bolo niekoľko topologických záznamov:

Topologický záznam obcí zo Záhoria⁷:

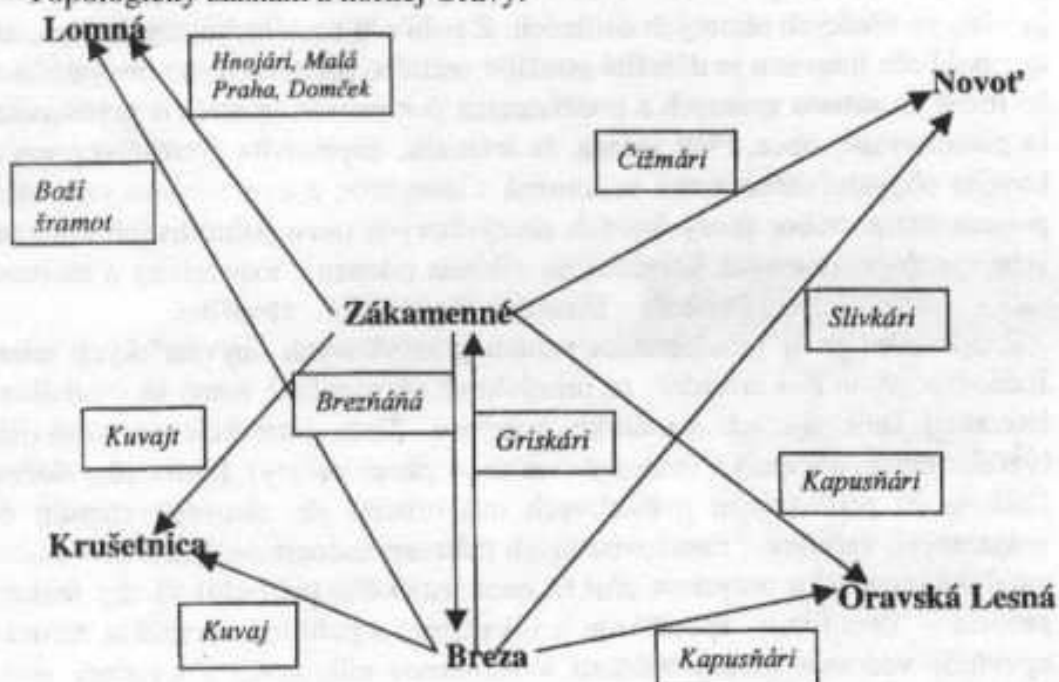

⁵ Napriek tomu, že rozdiely medzi dedinou a mestom sa stierajú, sociológovia charakterizujú mesto ako „typ komunity s rozvinutou deľbou práce, väčším počtom a veľkou hustotou osídlenia členov, ktorí sú sociálne veľmi rôznorodí a zväčša sa nezaobierajú poľnohospodárstvom. mesto charakterizuje prevaha neosobných sociálnych vzťahov a interakcií ľudí, veľké množstvo špeciálnych sociálnych rolí a prevaha formálnej sociálnej kontroly nad neformálnou“ (Sopóci – Búzik, 1997, s. 95-96). Dedina je v porovnaní s mestom charakterizovaná ako opačný typ komunity, pretože „má menší počet členov s nižšou hustotou osídlenia, členovia sú sociálne rovnorodejší, viac osôb sa zaoberá poľnohospodárstvom, prevládajú v nej osobné sociálne vzťahy a interakcie a neformálna sociálna kontrola“ (Sopóci – Búzik, 1997, s. 96).

⁶ Neusporiadaný je preto, že princíp usporiadania prvkov nie je sociometrický, ale topografický.

⁷ Podrobný komentár k topologickému záznamu uvádzame v práci *Prezývkové vlastné meno verzus onymum* (Krško, 1999).

Topologický záznam z hornej Oravy:

Vzájomná interakcia (obojsmerný pozitívny výber) medzi obcami je ovplyvnená expresivitou a emocionalitou prezývkového obyvateľského mena. Neutrálnejšie sú tie typy prezývkových obyvateľských mien, ktoré vyjadrujú typické povolania dedín: Revúca - *Ľepšári* (*lepša* – plech na pečenie, vyrábali ich), Jelšava - *Kvaškári* (*kvaškár* – výrobca koží), Muránska Huta - *Obložári* (živil sa ako sklári), Gemerská Milhosť - *Hrnšári* (vyrábali hrnce z keramiky).

Expresívnejšie sú prezývkové obyvateľské mená, ktoré vyzdvihujú nepríjemnú, nepeknú vlastnosť (väčšinou ide o hlúposť, naivitu a pod.): Brezno - *Hugáni* (*hugán* – nadávka hlúpemu), Budikovany - *Brbloše* (*brbloš* – dudroš, frfloš), Hrušovo - *Pijáci*.

Najexpresívnejšie prezývkové obyvateľské mená, ktoré vyvolávajú konflikty medzi dedinami sú tie, ktoré zasahujú do intimity obcí. Napr. Muránska Dlhá Lúka má dve prezývky - *Haukári* (pretože počas vojny jedli psov) a *Mrndáci* (z detského slova *mrndol* – penis); Mokrú Lúku má tiež niekoľko prezývkov - *Galáši* (nosili široké nohavice – gate), *Punkaňi* (mnohí sa vrátili z Ameriky a aby zdôraznili svoju výnimočnosť, nosili americké nohavice pod kolená – pumpky). Najneprijemnejšou prezývkou obyvateľov Mokrej Lúky je *Pudžingéri*⁸ -

⁸ Prezývka bola motivovaná skutočnou udalosťou – po vojne prišiel rodine domov baliček z Ameriky od starej mamy. Obdarovaní si mysleli, že im poslali kakao a chceli si z prášku uvariť

počas výskumu v tejto dedine sme túto prezývku nezaznamenali, uviedli nám ju však vo všetkých okolitých dedinách. Z pohľadu sociálneho psychológa, ale aj z pohľadu lingvistu je dôležité použitie určitého prezývkového obyvateľského mena zo súboru známych a používaných pomenovaní a reakcia predstaviteľa pomenovanej obce. Platí zásada, že intenzita, expresivita použitého prezývkového obyvateľského mena je totožná s intenzitou a expresivitou vráteného pomenovania. Súbor prezývkových prezývkových mien jednotlivých obcí tak vstupuje do vzájomných korelácií na základe intenzity, expresivity a emočnosti – napr. *Galáši, Punkaňi – Haukári, Pudžingéri – Mrndáci*.

Zaujímavou je aj problematika vzniku prezývkových obyvateľských mien. Jednoznačne možno povedať, že prezývkové obyvateľské mená sú výsledkom interakcií ľudí žijúcich v určitom priestore. Tieto interakcie sú vonkajšie (vzťahy medzi obcami) a vnútorné (vzťahy v rámci dediny). Ľudia, ako aktívni činitelia sú príslušníkmi jednotlivých mikrosociet ale zároveň vstupujú do vzájomných vzťahov v rámci susedných mikrospoločenských skupín. Prezývkové obyvateľské meno ako proprium plní (z onomastického pohľadu) všetky funkcie propria – identifikuje, špecifikuje a lokalizuje; z pohľadu sociológa zároveň upevňuje vedomie spolupatričnosti jednotlivcov mikrosociety k rodnej obci. Autor prezývkového obyvateľského mena je neznámy, napriek tomu, že prezývka nie je výtvorom kolektívu. Prvotný autor (iniciátor) vzniku musí byť osobou, ktorú akceptuje kolektív obce z ktorej pochádza. Môžeme uvažovať o vodcovi, o osobe so statusom satelita alebo člena sociálnej skupiny. Niektoré prezývkové obyvateľské mená vznikajú na základe príhody – autor prezývky môže (ale nemusí) byť svedkom príhody, pretože prezývka môže vzniknúť aj z počutej informácie – reálnej alebo pseudoreálnej.

Aby prezývkové obyvateľské meno nadobudlo platnosť, aby sa s ním stotožnili členovia obce, musí spĺňať niektoré vlastnosti – musí ísť o vtipné a výstižné pomenovanie, ktoré musí vyvolať reakciu prezývanej obce.

Uplatňovanie a fungovanie prezývkových obyvateľských mien si vyžaduje určitý spoločenský kontext. Tento kontext je najlepšie ilustrovaný v prácach a umeleckých dielach „nelingvistov“, v ktorých sa uplatnili prezývkové obyvateľské mená – napr. práca F. V. Peřinku (1934), ktorý píše, že prezývky obcí často vyvolávali šarvátky na dedinských zábavách. Niektoré „motivačné príbehy“ sa stali podkladom pre scenár filmu *Sváko Ragan z Brezovej* – aj tu sa v pohostinstve, na dedinskej zábave pri pohári vína rozprávali humorné príbe-

puding. Puding sa im nedarilo uvariť, pretože im nechcel zhustnúť. Po určitom čase našli medzi vecami zašitý list v kabáte, v ktorom bolo napísané, že stará mama zomrela v Amerike a jej popol poslali pozostalým aby ju pochovali v rodnej dedine...

hy a dedinčania sa navzájom prekárali. Spoločenskou situáciou uplatnenia prezývky je teda stretnutie príslušníkov viacerých obcí, uvoľnená atmosféra, zábava. Avšak postupné zvyšovanie expresivity (psycholingvistický aspekt) často vedie k vzájomným potýčkam.

Zo sociolingvistického pohľadu možno vysloviť názor, že expresívnosť prezývkových obyvateľských mien je čiastočne podmienená komunikačnou situáciou. Ak by sa uplatnila prezývka v inej komunikačnej situácii, intenzita jej expresívnosti môže byť nižšia.

Sociálno-psychologický aspekt pomenovaní poukazuje na mnohorozmernú a zložitú štruktúru propria. Tento aspekt poukazuje na expedienta i percipienta, ich vzájomnú sociálnu interakciu ako aj na širšie spoločenské vzťahy.

Literatúra:

- BLANÁR, Vincent: *Teória vlastného mena*. 1. vyd. Bratislava : Veda, 1996. 250 s.
- CÁKOVÁ, Simona: *Skupinové antroponymá obyvateľov Záhoria*. Rukopis diplomovej práce. Banská Bystrica : Fakulta humanitných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, 1999. 84 s.
- ČERVENÁKOVÁ, Michaela: *Onomastika – prezývky*. Rukopis seminárnej práce. 9. rkp. s.
- KAMPOŠOVÁ Gabriela: *Seminárna práca z dialektológie*. Rukopis seminárnej práce. 5. rkp. s.
- KOŠTA, Jozef: *Úvod do sociológie*. 1. vyd. Bratislava : Ekonomická univerzita v Bratislave, 1993. 111 s.
- KNAPPOVÁ, Miloslava: *Tvorba prezdívek stále žívá*. In: 12. Slovenská onomastická konferencia a 6. seminár „Onomastika a škola“, Prešov 25.-26. 10. 1995. *Zborník referátov*. Prešov : Pedagogická fakulta UPJŠ, Bratislava : Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV, 1996, s. 310-313.
- KRŠKO, Jaromír: *Niekoľko pohľadov na prezývkové vlastné meno*. Referát prednesený na IX. kolokviu mladých jazykovedcov. Modra-Piesok, 1.-3. 12. 1999. V tlači.
- KRŠKO, Jaromír: *Prezývkové vlastné meno verus onymum*. In: *Zborník mladých filológov Univerzity Mateja Bela I. Materiály z I. konferencie mladých filológov UMB*, Banská Bystrica 9. júna 1999. Banská Bystrica : Fakulta humanitných vied UMB v Banskej Bystrici, 1999, s. 47-56.
- PATRÁŠ, Vladimír: *Sociolingvistické kontexty školských prezývok*. In: *Společne Zróznicowanie Współczesnej Polszczyzny*. Pod redakcją Stanisława Kani. *Materialy Konferencji NR 26*. Szczecin : Uniwersytet Szczeciński, 1997, s. 97-108.
- PEŘINKA, František Václav: *Veselé putovanie po Slovensku*. Praha : Orbis, 1934. 654 s.
- PETRUSEK, Miloslav: *Sociometrie – teorie, metoda, techniky*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Svoboda, 1969. 262 s.
- Slovník slovenského jazyka*. Zv. 3 Red. Š. Peciar Bratislava : Vydavateľstvo SAV, 1963. 912 s.
- SOPÓCI, Ján – BÚZIK, Bohumil: *Základy sociológie*. 2. vyd. Bratislava : SPN, 1997. 124 s.
- SVOBODA, Jan a i.: *Základní soustava a terminologie slovanské onomastiky*. In: *Zpravodaj Místopisné komise ČSAV*, roč. 14, 1973. 280 s.
- ŠLAIS, Matěj: *Přezdívký vesnic na Domažlicku*. In: *Zpravodaj Místopisné komise ČSAV*, roč. 9, 1968, s. 55-58.
- ŠRÁMEK, Rudolf: *Problematika studie přezdívek obcí (na materiálu obcí z Moravy a Slezska)*. In: *Národopisné studie*, roč. 14, 1977, s. 29-52.

TRISČ, Radovan: Tvorba a motivácia prezývok u žiakov základnej školy, prezývky ako odraz sociálnych vzťahov v rámci uzavretého kolektívu. Rukopis seminárnej práce. 8. rkp. s.

TVRDOŇ, Emil: *Prezývkové miestne názvy tvorené od geografických názvov*. In: VIII. Slovenská onomastická konferencia, Banská Bystrica – Prešov (Dedinky) 2. – 6. júna 1980. Zborník referátov. Bratislava; Banská Bystrica; Prešov : Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV, PF v Banskej Bystrici, PF v Prešove UPJŠ v Košiciach, 1983, s. 165-169.

UHLÁR, Vlado: *Obyvateľské prezývky v Liptove*. In: Kultúra slova, roč. 27, 1993, s. 277-282.

UHLÁR, Vlado: *Najznámejšie prezývky obyvateľov obcí na Slovensku*. In: Slovenská reč, roč. 60, 1995, č. 5-6, s. 302-306.

Tento príspevok predstavuje časť grantového projektu Grantovej vedeckej agentúry MŠ SR a SAV č. 1/7481/2000 *Propriá v sociálnej komunikácii na rozhraní miléníí*